

у господарському процесі. Правова природа обов'язків по доказуванню і правил їх розподілу пояснюється такими принципами господарського судочинства як змагальність та об'єктивна істина [2]. Відповідно принципу змагальності особи, які беруть участь у справі, зобов'язані визначити і довести предмет, підстави і розмір своїх вимог і заперечень.

Якщо розглядати повноваження господарського суду в процесі доказування у справі з точки зору їх впливу на діяльність позивача і відповідача по доказуванню, можна виділити дві групи повноважень:

1. Господарський суд бере участь у встановленні фактичних обставин справи і має можливість безпосередньо впливати на діяльність осіб, які беруть участь у доказуванні.

2. Повноваження суду, реалізація яких створює необхідні умови для здійснення особами, які беруть участь у справі, доказової діяльності за конкретною справою.

Для уточнення обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, суддя має право витребувати від сторін, інших підприємств, установ, організацій додаткові докази, вирішує питання про виклик посадових та інших осіб для дачі пояснень по суті справи, призначає експертизу тощо.

Предмет доказування, факти, які належать

встановленню по справі, господарський суд визначає виходячи з вимог і заперечень сторін та керуючись нормою матеріального права, яка повинна бути застосована в даному випадку. Встановивши коло фактів, суд повинен визначати, які докази мають бути досліджені для виявлення наявності або відсутності цих фактів. Вирішуючи це, господарський суд має користуватися правилами належності й допустимості. Належність і допустимість – необхідні якісні характеристики судового доказу.

Таким чином, вище вказані повноваження господарського суду безпосередньо не зачіпають вольову діяльність осіб, які беруть участь у справі, з доказування, а лише створюють умови для більш повної реалізації ними процесуальних прав і обов'язків у доказуванні по справі [3].

Аналізуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що судове доказування у господарському процесі є складним, багатоаспектним, комплексним явищем. Оцінка доказів - це не проста процесуальна й інтелектуальна діяльність суду, підпорядкована закону логіки пізнання під впливом правових вимог.

Нажаль, до сьогодні участь господарського суду в процесі доказування справ, які він приймає до свого провадження, залишається спірним питанням, оскільки законодавство України не дає чіткої відповіді на нього.

Література

1. Ніколенко Л.М. Суб'єкти процесу доказування в господарських судах України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=715>
2. Козлов А.С. Актуальні проблеми доказування в господарському процесі / А.С. Козлов // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 2. – С.186-193.
3. Капуш Н. М. Актуальні проблеми доказування у господарському процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/40953-Aktualn%D1%96_problemi_dokazuvannj/1.html

УДК 342.56.061.73 (477)

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ В ЧАСТИНІ ПРАВОСУДДЯ

Кензір Т. – ст. 4 курсу, гр. ПРвн-41

Науковий керівник – к.п.н., доцент Добіжа В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Поза сумнівом, Конституція України [1] є базою, фундаментом усього національного законодавства. Тому, обравши проєвропейський напрямок розвитку, перед Україною постало гостре питання приведення законодавства у відповідність із європейськими стандартами. Перш за все, це виражається в затвердженні змін до Основного закону в частині правосуддя, що дає шанс на проведення повномасштабної судової реформи в інтересах суспільства.

Питання щодо оновлення Конституції в частині правосуддя є відносно новим, проте воно неодноразово висвітлювалося та піддавалось аналізу і критиці з боку багатьох науковців, політиків, журналістів.

Головними цілями конституційних змін є незалежність судової гілки влади та деполітизація, підвищення професійних вимог до суддівського

корпусу, гарантування кожній людині належного доступу до правосуддя, забезпечення інституційної спроможності прокуратури та адвокатури, а також введення інших заходів, спрямованих на поліпшення системи правосуддя та приведення її у відповідність із європейськими стандартами.

Фундаментом для реформування сфери правосуддя є зміни до Конституції в частині правосуддя, зокрема, Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [2].

Основною метою запроваджених реформ має стати забезпечення політичної нейтральності та створення незалежного суду, здатного здійснювати неупереджене правосуддя. Конституційна реформа в частині правосуддя безпосередньо пов'язана із судовою реформою, що неможлива без кардинального оновлення суддівського корпусу.

Змінами передбачено, що суд утворюється,

реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Нововведення стосуються чотирирівневу судову систему. Водночас, місцеві та апеляційні суди залишаються, а найвищим органом у системі судоустрою стане Верховний Суд. До того ж зміниться структура самого Верховного Суду. Раніше він складався з чотирьох судових палат з різною спеціалізацією. Тепер же складників п'ять: чотири касаційні суди (адміністративний, господарський, кримінальний, цивільний) та Велика палата Верховного Суду [3].

Згідно із прийнятими змінами, оновились і вимоги щодо кандидатів на посаду судді. Так, на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший 30 та не старший 65 років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше 5 років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою [1].

Також передбачено, що без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом. Новий закон дещо обмежив колишню судовіську недоторканність. В документі сказано, що служителя Феміди може бути затримано у двох випадках. Перший з них працює тоді, коли Вища рада правосуддя надала згоду на затримання судді у зв'язку з кримінальним чи адміністративним правопорушенням. Другий – коли затримання відбувається під час чи відразу після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину [5].

Конституційні зміни щодо судової реформи передбачають, зокрема, реформування Конституційного Суду України (надалі - КСУ), який покликаний забезпечувати верховенство Конституції в Україні. Так, зміни стосуються, зокрема, порядку відбору кандидатур на посаду судді КСУ; вимог до особи судді КСУ; окремо встановлено підстави для звільнення з посади судді КСУ, окремо – щодо припинення його повноважень.

Так, згідно зі змінами до Конституції України у частині правосуддя, Вищу раду юстиції (далі - ВРЮ) буде реорганізовано у Вищу раду правосуддя (далі - ВРП). По суті ВРП стане головним органом у питанні суддівської кар'єри, а також єдиним органом, що уповноважений вирішувати питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді. Позбавлення суддів політичного впливу – таким було головне гасло реформування системи правосуддя. Наразі у проекті кваліфікаційні вимоги до усіх членів ВРП включають політичну нейтральність [4].

Загалом, ВРП повинна стати тим органом судової влади, який буде важливим механізмом утвердження верховенства права, а також виконуватиме завдання по забезпеченню незалежності судової влади і сприяння ефективності та якості правосуддя. Внесення змін до Конституції в

частині правосуддя передбачає суттєве оновлення конституційного регулювання статусу прокуратури. У новій редакції Основного закону статус прокуратури регулюється однією статтею в розділі «Правосуддя».

Відтепер прокуратура в Україні здійснюватиме наступні повноваження:

1) підтримання публічного обвинувачення в суді;

2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;

3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [1].

Чи не найбільш спірним в межах конституційної реформи виявилось питання про своєрідну монополізацію права на правову допомогу, мова йде про нововведену норму Конституції щодо здійснення представництва іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення виключно адвокатом.

Безумовно, введення адвокатської монополії підвищить статус адвокатів порівняно з іншими юристами, що мають на даний час такі ж права (за деякими винятками) в судовому процесі, як і адвокати. Однак встановлення процесуальних привілеїв для адвокатів позбавить особу конституційного права вибору захисника своїх прав в суді, що суперечить статті 59 Конституції України та основним принципам міжнародного права [5].

Однак, варто пам'ятати, що запроваджена реформа забезпечить можливість надання якісного, оперативного та доступного представництва в судах. З прийняттям відповідних змін до Конституції, доступ до отримання професії буде значно спрощений, а так звана монополія адвокатів на представництво в судах буде втілюватися поетапно, про що свідчать перехідні положення проекту змін. Фактично такими змінами, держава гарантує, що допомога буде надана адвокатом, який матиме необхідний рівень професійної підготовки, буде пов'язаний правилами професійної етики, законодавчими вимогами доступу до професії та нести відповідальність за неналежне виконання ним свого професійного обов'язку, що сприятиме реалізації принципу верховенства права.

Провівши аналіз конституційної реформи в частині правосуддя, можна зробити висновок про те, що зміни до Конституції України є необхідними, насамперед, для утвердження незалежності судової влади, зокрема шляхом її деполітизації, для посилення відповідальності системи правосуддя перед суспільством, а також для запровадження належних конституційних засад кадрового оновлення суддівського корпусу. Українське суспільство вимагає якісних, глибинних та системних змін до Основного закону України, які мають сприяти досягненню високого рівня розвитку і зміцненню нашої держави як демократичної, соціальної та правової держави.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року (редакція від 30.09.2016 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
3. Судова реформа. Яким буде нове правосуддя в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://espreso.tv/article/2016/06/02/sudova_reforma_pochatok.
4. Кривецький О. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2316:zakon-ukrajini-pro-vishchu-radu-pravosuddya-2&catid=71&Itemid=382
5. Рада змінила Конституцію [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/06/2/7110522>

УДК 347.64

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ: НОВАЦІ ЗАКОНОДАВСТВА

Ейсмонт С. – ст. 4 курсу, гр. ПРвн-41

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Світлак І.І.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Усі діти є рівноправними учасниками суспільного життя. Вони мають право на батьківську любов, соціальний захист і щасливе дитинство. Саме в сім'ї формується особистість дитини. У Конвенції ООН про права дитини зазначено, що дитина, яка постійно або тимчасово позбавлена сімейного оточення, не повинна залишатися в такому оточенні і має право на захист і допомогу держави [1].

Протягом останніх років в Україні соціальне сирітство як суспільне явище має постійну тенденцію до зростання. У зв'язку зі складними економічними становищем, кількість українських сімей, які мають можливість усиновити або встановити опіку над дітьми-сиротами або дітьми, позбавленими батьківського піклування, скорочується, відповідно зростає кількість тих дітей, які потрапляють в установи соціального захисту. Відносно дітей, які залишились без піклування батьків, забезпечення права на виховання в сім'ї означає, що при виборі органами опіки і піклування форм виховання таких дітей перевага надається сімейним формам виховання, в тому числі договору про патронат.

Поняття патронату вперше з'явилося в Сімейному Кодексі України (далі – СК України), прийнятому Верховною Радою України 10 січня 2002 року [2]. Раніше в нормативних актах застосовувалися поняття «приймна сім'я» та «дитячий будинок сімейного типу». Глава 20 СК України так і називається «Патронат над дітьми». Вона містить 5 статей (ст.ст. 252-256). Доцільно звернути увагу на те, що у СК України не міститься визначення патронату. Згідно з аналізом норм Кодексу, можна дійти висновку, що патронат над дітьми є однією із форм влаштування дитини-сироти або дитини, яка позбавлена батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої за плату [2].

Патронатом над дитиною називається тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин. Отже, умовою, при яких орган опіки та піклування може влаштувати дітей до сімей патронатних вихователів, є наявність складних життєвих обставин.

Метою патронатних вихователів є створення безпечного середовища для дитини; попередження потрапляння дитини до інтернатних закладів; задоволення базових потреб дитини в сімейних умовах; забезпечення прав дитини; виховання та розвиток дитини [3].

Уряд запровадив нову форму тимчасового догляду і виховання дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах. Запровадження патронату над дитиною, які перебувають у складних життєвих обставинах та порядок організації діяльності сім'ї патронатного вихователя є альтернативою влаштуванню дітей, які внаслідок певних обставин не можуть проживати зі своїми батьками або іншими законними представниками, до притулків, центрів соціально-психологічної реабілітації та інтернатних закладів. Крім того, на нашу думку, це сприятиме поступовому переходу від інституційних форм опіки над дітьми до альтернативних форм догляду і виховання дітей у сімейному середовищі.

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення патронату над дитиною» від 16 березня 2017 р. № 148, визначається: порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя; влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя; порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, типовий договір про патронат над дитиною [4].

В рамках експерименту із здійснення патронату над дитиною впродовж 2017-2018 років передбачається створення та забезпечення діяльності орієнтовно 378 сімей патронатних вихователів, що дозволить зменшити кількість дітей, які перебувають у притулках для дітей, центрах соціально-психологічної реабілітації, школах-інтернатах. У цей період видатки на оплату послуг патронатних вихователів та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя планується здійснювати за рахунок субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,